

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

СИНЕНКА Ігоря Миколайовича

«Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

галузі знань 07 Управління та адміністрування

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена трансформаційними процесами, що відбуваються в економіці під впливом цифровізації, а також зростаючими вимогами до ефективності, прозорості та інноваційності функціонування аграрного сектору. В умовах переходу до цифрової економіки розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури набуває ключового значення як фактор підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, оптимізації виробничих процесів та забезпечення ефективного управління ресурсами.

Сучасний аграрний сектор характеризується високою залежністю від інформаційних потоків, швидкості прийняття управлінських рішень та доступу до цифрових технологій. Недостатній рівень розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури обмежує можливості впровадження інновацій, знижує ефективність використання ресурсного потенціалу та стримує інтеграцію аграрних підприємств у глобальні цифрові ринки. У цих умовах формування сучасної цифрової інфраструктури стає необхідною передумовою переходу до нової моделі аграрного виробництва, заснованої на даних, аналітиці та цифрових платформах.

Особливого значення проблема набуває в контексті євроінтеграційних процесів України, що передбачають адаптацію аграрного сектору до вимог цифрової трансформації, розвитку електронного урядування, впровадження інноваційних технологій та підвищення рівня цифрової зрілості підприємств.

Таким чином, дослідження розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки є актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки спрямоване на формування ефективних механізмів цифрової трансформації аграрного сектору та підвищення його конкурентоспроможності.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів наукових досліджень Уманського національного університету та є складовою комплексної наукової теми «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522), у межах якої автором обґрунтовано теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Автором дисертації проведено комплексне та системне дослідження проблем розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки, що ґрунтується на глибокому опрацюванні сучасних наукових підходів, статистичних матеріалів, нормативно-правових актів та результатів власних емпіричних досліджень.

Обґрунтованість наукових положень забезпечується використанням широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема аналізу і синтезу, системного підходу, індукції та дедукції, статистичного, порівняльного та кореляційно-регресійного аналізу, SWOT-аналізу, а також методів моделювання. Це дозволило автору комплексно дослідити процеси цифровізації аграрного сектору, оцінити рівень розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та визначити її вплив на результати діяльності підприємств. Важливим підтвердженням обґрунтованості результатів є розроблення та апробація інтегральних показників оцінювання, зокрема індексу екологічної цифрової трансформації (EDTI), який поєднує показники цифрової зрілості та екологічної ефективності, що дозволяє комплексно оцінити результати цифровізації в екологічному вимірі та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Практична спрямованість дослідження та достовірність його результатів підтверджуються їх апробацією у діяльності аграрних підприємств та органів місцевого самоврядування, що засвідчує можливість використання запропонованих підходів у реальних умовах господарювання.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими, достовірними та логічно взаємопов'язаними, що підтверджує їх наукову та практичну цінність і дозволяє використовувати у подальших дослідженнях і практиці розвитку аграрного сектору в умовах цифрової трансформації.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у поглибленні та розвитку теоретико-методичних положень і обґрунтуванні прикладних рекомендацій щодо розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах цифрової трансформації економіки. До найбільш вагомих результатів слід віднести:

- уточнення сутності поняття «інформаційно-комунікаційні технології аграрного підприємства», яке інтерпретується як інтегрована цифрова екосистема управління, що поєднує інформаційні ресурси, технологічні процеси та управлінські функції, забезпечуючи їх системну взаємодію та підвищення ефективності діяльності підприємства;
- удосконалення методичного підходу до оцінювання рівня використання ІКТ, який базується на комплексному врахуванні техніко-технологічних,

інфраструктурних та інформаційно-аналітичних компонентів із розрахунком інтегрального показника, що підвищує об'єктивність оцінювання рівня цифровізації аграрних підприємств;

розвиток методичних засад оцінювання екологічної ефективності цифровізації через запропонований інтегральний індекс екологічної цифрової трансформації (EDTI), що забезпечує узгодження економічних та екологічних результатів впровадження цифрових технологій;

- обґрунтування організаційно-економічного механізму підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств, який, на відміну від існуючих, передбачає інтеграцію цифрової підсистеми у внутрішній економічний механізм підприємства та структурування цифрових інструментів за функціональними напрямками;

- розвиток концептуальних положень цифрової трансформації аграрного виробництва через розроблення системної моделі цифровізації, що враховує взаємозв'язок між передумовами, технологіями, напрямками їх застосування та результатами трансформації;

- узагальнення та доповнення теоретико-методичних засад класифікації цифрових технологій, побудованих за функціональним принципом, що забезпечує їх прикладну орієнтацію у системі управління аграрними підприємствами;

- удосконалення методичного інструментарію оцінювання впливу цифровізації на фінансові результати підприємств, який передбачає використання проксі-змінних цифрового середовища та економетричного моделювання;

- обґрунтування організаційно-економічних засад формування стратегічних орієнтирів розвитку аграрних підприємств, що ґрунтуються на кластеризації країн за рівнем цифровізації, інноваційності та ефективності аграрного виробництва.

Отримані автором результати мають системний характер, відзначаються логічною завершеністю та спрямовані на вирішення важливого наукового завдання – підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств на основі розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури в умовах цифрової економіки.

Практичне значення одержаних результатів

Результати дослідження доведено до рівня конкретних науково-практичних розробок, які можуть бути використані у діяльності аграрних підприємств, органів державного управління та в освітньому процесі, що свідчить про їх прикладну значущість і практичну цінність.

Методичні засади оцінки рівня розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури було використано в процесі обґрунтування внутрішнього методичного підходу до аналізу ефективності впроваджених ІКТ-рішень у структурних підрозділах ТОВ «УСТЯ» Гайсинського району Вінницької області. Пропозиції автора щодо підвищення фінансової спроможності аграрних

підприємств шляхом застосування стратегічного управління ІКТ-інфраструктурою, а також авторська методика розрахунку синергетичного ефекту від впровадження інформаційно-комунікаційних технологій стали підґрунтям для розробки середньострокового плану цифрової трансформації підприємства на 2025-2027 рр. (довідка № 12 від 23.06.2025). В аналітичній діяльності відділу організаційного забезпечення, економічного розвитку та інвестицій Джулинської сільської територіальної громади Гайсинського району Вінницької області реалізовано методичний підхід оцінки рівня екологічної цифрової трансформації аграрних підприємств на основі розрахунку інтегрального показника. Суб'єктам аграрного бізнесу рекомендовано включати до складових внутрішнього економічного механізму аграрного підприємства підсистему цифровізації (довідка № 745/02.2-09/12.25 від 30.12.2025). Результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі УНУ під час вивчення дисциплін: «Інноваційна діяльність аграрного підприємства», «Потенціал і розвиток підприємства», «Інформаційні системи і технології в економіці» (довідка № 2395/01-10 від 12.11.2025).

Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Синенка І. М. повною мірою відображені у наукових публікаціях автора та пройшли належну апробацію у фаховому науковому середовищі. За темою дисертаційної роботи опубліковано 21 наукову працю, з яких 6 розкривають основні наукові результати дисертації (у тому числі 4 – одноосібні). Серед них: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 розділ у колективній монографії в Україні та 1 розділ у колективній монографії за кордоном. Крім того, результати дослідження апробовано у 15 публікаціях у збірниках тез доповідей міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Структура та зміст опублікованих праць відповідають логіці й основним положенням дисертаційної роботи, а результати кожного розділу знайшли належне відображення у наукових публікаціях автора. Це забезпечує цілісність, завершеність і достовірність отриманих наукових результатів. Основні положення дисертації були представлені та обговорені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, що підтверджує їх наукову апробацію та практичну значущість. Кількість і рівень публікацій відповідають установленим вимогам щодо оприлюднення результатів дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії.

Дотримання принципів академічної доброчесності

У процесі рецензування дисертаційної роботи Синенка І. М. «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки» порушень принципів академічної доброчесності не виявлено. Робота характеризується належним рівнем наукової етики, коректним використанням джерельної бази та дотриманням вимог щодо

цитування наукових праць інших авторів. Усі запозичення, ідеї та положення, що належать іншим дослідникам, супроводжуються відповідними посиланнями на джерела, що відповідає встановленим академічним стандартам. Результати дослідження є самостійними, відзначаються науковою новизною та не містять ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних.

Характеристика змістової цілісності, структури та відповідності дисертації спеціальності, за якою її подано до захисту

Дисертаційна робота викладена на 214 сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту складає 158 сторінок. Список використаних джерел налічує 231 найменування. Робота містить 24 таблиці та 54 рисунки.

Дисертаційна робота являє собою самостійно виконане, завершене наукове дослідження, оформлене з дотриманням чинних Вимог до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами), відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Робота викладена державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю та характеризується чіткістю, логічністю і послідовністю подання матеріалу. Дисертація відзначається внутрішньою цілісністю, узгодженістю структурних елементів і завершеністю викладених положень.

За своїм змістом, поставленою метою, структурною побудовою, логікою викладу, а також сформульованими науковими результатами і висновками дисертаційна робота відповідає спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність у галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Дисертаційна робота Синенка І. М. є завершеним, логічно структурованим і змістовним науковим дослідженням, що вирізняється системністю, послідовністю та комплексним підходом до вирішення поставлених завдань. Разом із тим, окремі аспекти потребують уточнення або подальшого розвитку, що не знижує наукової й практичної цінності роботи, а навпаки – відкриває перспективи для подальших досліджень у сфері розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств, цифрової трансформації аграрного сектору та впровадження сучасних цифрових технологій в управління аграрним виробництвом. У зв'язку з цим нижче наведено основні дискусійні положення та зауваження до змісту роботи:

1. У роботі запропоновано розширене трактування інформаційно-комунікаційних технологій як інтегрованої цифрової екосистеми управління підприємством, що є безперечно цікавим і науково обґрунтованим підходом. Водночас дискусійним залишається питання меж такого трактування, оскільки воно фактично охоплює не лише технологічну, а й управлінську та організаційну

складові діяльності підприємства. Це викликає необхідність чіткішого розмежування понять «інформаційно-комунікаційні технології», «цифрова інфраструктура» та «система управління підприємством», що дозволило б уникнути їх часткового змістовного накладання.

2. У процесі моделювання впливу цифровізації на фінансові результати використано індекс розвитку електронного урядування як проксі-змінну цифрового середовища. Такий підхід є обґрунтованим у контексті макроекономічного аналізу, однак викликає дискусію щодо його релевантності для оцінювання процесів на рівні окремих підприємств. Доцільним було б доповнити модель показниками, які безпосередньо характеризують рівень цифровізації самих підприємств.

3. Розроблений автором організаційно-економічний механізм підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств є логічно обґрунтованим і структурованим. Разом з тим, дискусійним є питання його універсальності для підприємств різного масштабу та рівня технологічного розвитку. Відтак, потребує уточнення можливість його адаптації для малих та середніх аграрних підприємств, які мають обмежені ресурси для впровадження цифрових рішень.

4. Дисертаційна робота містить значний обсяг аналітичних узагальнень та економетричних розрахунків, однак питання репрезентативності використаної емпіричної бази потребує більш детальної характеристики вибірки аграрних підприємств, на основі яких здійснювалися розрахунки, а також обґрунтування її достатності для формування узагальнених висновків.

5. Дисертація відзначається логічною побудовою та послідовністю викладу, проте в першому підрозділі («Економічний зміст та сутнісні характеристики інформаційно-комунікаційної інфраструктури») спостерігається певна перевантаженість теоретичними узагальненнями, що ускладнює сприйняття ключових авторських результатів. Доцільним було б більш чітко структурувати матеріал, зокрема шляхом виокремлення авторських положень та результатів дослідження, що сприяло б підвищенню наукової виразності роботи.

Наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, не впливають на її наукову і практичну значущість, мають переважно рекомендаційний характер та можуть слугувати підґрунтям для подальшої наукової дискусії під час захисту дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Синенка Ігоря Миколайовича на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у межах якого отримано нові, науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності спрямовані на вирішення важливого науково-прикладного завдання, пов'язаного з обґрунтуванням теоретичних і методичних засад розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств та розробленням практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх функціонування в умовах цифрової трансформації економіки.

За змістом, рівнем виконання, структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає чинним вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а її автор – Синенко Ігор Миколайович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Рецензент:

**доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської
справи та страхування
Уманського національного університету**

Олена ПРОКОПЧУК